

Verbinding verbroken?

Een onderzoek naar de identiteitsvorming van Ghanese jongeren in Nederland en hun verbondenheid met Ghana

NCDO onderzoekt regelmatig wat het Nederlandse publiek denkt over internationale samenwerking. Ook laat NCDO onderzoek uitvoeren over internationale vraagstukken die betrekking hebben op de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking. Dit is een samenvatting van een van deze onderzoeken. Het gehele onderzoeksrapport en een lijst met overige onderzoeken kunt u vinden op www.ncdo.nl.

Postadres:
Postbus 94020
1090 GA Amsterdam

Bezoekadres:
(hoofdingang KIT)
Mauritskade 63
1092 AD Amsterdam

tel: 020 568 87 55
fax: 020 568 87 87
info@ncdo.nl
www.ncdo.nl

Multiculturele samenleving

Migratieprocessen in de huidige mondiale samenleving zorgen ervoor dat groepen mensen zich verspreiden over verschillende landen. Hierdoor ontstaan binnen de grenzen van een land meerdere groepen mensen en culturen. Onze multiculturele samenleving in Nederland is hier een voorbeeld van. Ook Ghanese jongeren hebben zich verspreid over de wereld en hebben zich onder andere in Nederland gevestigd.

Nieuwe generatie

Inmiddels is er een volgende generatie die deels in Nederland is geboren (tweede generatie) en deels op jonge leeftijd naar Nederland is gekomen (tussengeneratie). Deze nieuwe generatie groeit op in de Nederlandse samenleving, maar heeft daarbinnen ook te maken met de Ghanese gemeenschap en cultuur. Ghanese jongeren zitten in een dubbel socialisatieproces: zij voelen zich niet slechts verbonden met één gemeenschap, cultuur en plaats (natiestaat), maar identificeren zich ook met andere gemeenschappen, culturen en plaatsen. Migratie leidt dus tot veranderende gevoelens over het behoren tot een bepaalde groep of samenleving. Hierdoor ontstaan nieuwe vormen van verbondenheid en identiteit.

Hechte gemeenschap

Ghanese jongeren vormen een etnische groep in Nederland. Hun gedeelde herkomst is de belangrijkste factor die hen bindt. Door middel van etnische organisaties, verenigingen en kerken is er een hechte gemeenschap ontstaan. Met name Ghanese volwassenen proberen zich op deze manier als groep te positioneren in de Nederlandse samenleving. Omdat zij als etnische groep niet in het integratiebeleid zijn opgenomen, zijn zij voornamelijk op leden van hun eigen groep aangewezen.

Afstand en verbondenheid

Bij Ghanese jongeren bestaat er een paradox met betrekking tot hun positie binnen deze etnische groep. Aan de ene kant hechten zij waarde aan het bestaan van een Ghanese gemeenschap en voelen zich hiermee verbonden. De meeste jongeren leveren een actieve bijdrage om de Ghanese gemeenschap te ondersteunen, hebben redelijk veel sociale contacten binnen deze groep en zijn trots op hun etnische afkomst. Aan de andere kant proberen deze jongeren ook bewust afstand te nemen van de Ghanese gemeenschap. Zij hebben geen behoefte om zich met elkaar te verenigen en proberen zich door middel van taal en opleiding ook te oriënteren op de Nederlandse samenleving.

Diversiteit

Deze paradox heeft ertoe geleid dat Ghanese jongeren zich verbonden voelen en identificeren met zowel de Ghanese als de Nederlandse gemeenschap. Zij willen de weg vrijmaken voor diversiteit door zich als individu met een bepaalde identiteit te profileren en een plaats te veroveren in zowel de Nederlandse samenleving als in de eigen groep. Zij voelen zich verantwoordelijk voor hun eigen rol in de samenleving.

Lastige identiteitsvorming

De culturele oriëntatie van Ghanese jongeren is dus zowel gericht op de Ghanese als op de Nederlandse cultuur. Hun Ghanese culturele context wordt voornamelijk gevormd door de thuissituatie (opvoeding en taal) en in de kerk. De redelijk gedisciplineerde opvoeding en de uitbundige geloofsbeleving die deze Ghanese jongeren hebben meegekregen, staan recht tegenover de vrije, individualistische en geseculariseerde Nederlandse samenleving. De confrontatie met deze culturele verschillen maakt het proces van identiteitsvorming voor Ghanese jongeren lastig.

Vervagende grenzen

Toch blijkt uit dit onderzoek dat deze jongeren het opgroeien met twee culturen als een voordeel ervaren. Zij

zoeken een balans tussen beide culturen en proberen daarmee hun eigen identiteit te vormen. Deze balans vormen zij door de positieve aspecten van beide culturen met elkaar te combineren. Dit bewust mengen van culturen wordt ook wel hybridisering genoemd. De grenzen tussen etniciteit en cultuur vervagen hierdoor steeds meer. Ghanese jongeren ervaren het respect, de behulpzaamheid en de gastvrijheid als positieve aspecten van de Ghanese cultuur, en de vrijheid als meest positieve aspect van de Nederlandse cultuur.

Transnationale netwerken

Ghanese jongeren voelen zich niet alleen verbonden met de Ghanese gemeenschap in Nederland, maar ook met de gemeenschap in Ghana zelf. Net als hun ouders nemen zij deel aan transnationale netwerken tussen beide landen, zij het in mindere mate. Ze onderhouden sporadisch contact met familieleden, sturen soms geld naar neven of nichten in Ghana en hebben een of meerdere keren een bezoek gebracht aan Ghana. Deze bezoeken hebben bijgedragen aan een positieve beeldvorming waardoor zij zich meer verbonden voelen en zich sterker identificeren met Ghana. Dit komt naar voren in hun percepties van *home* en *belonging*. De meeste Ghanese jon-

geren beschouwen Ghana, net als Nederland, als hun thuis.

Brede oriëntatie

De identiteitsvorming van Ghanese jongeren in Nederland vindt dus deels plaats over de landsgrenzen heen. Hun transnationale identiteit zorgt voor een brede oriëntatie die ook invloed heeft op hun toekomstperspectieven. De meeste Ghanese jongeren willen zich in Nederland vestigen en van daaruit (intensieve) banden met Ghana onderhouden.

Iets betekenen voor Ghana

In vergelijking tot hun ouders neemt de binding met Ghana bij Ghanese jongeren af. Toch voelen zij zich nog sterk verbonden met de Ghanese gemeenschap en cultuur in Nederland, en met het land Ghana zelf. Ghanese jongeren uiten hun kennis van en affiniteit met Ghana echter niet direct in de richting van ontwikkelingssamenwerking, wat hun ouders vaak wél doen. Deze term blijkt bij veel jongeren niet echt te leven. In het onderzoek is naar voren gekomen dat de meeste jongeren zich wel betrokken voelen bij de ontwikkeling van het land Ghana en dat zij hiervan via hun ouders, Ghanese televisie, radio en websites op de hoogte blijven. Zij zouden graag wat voor hun 'eigen' land willen beteke-

nen door bijvoorbeeld hun kennis in te zetten tijdens een tijdelijke stage of werkperiode in Ghana. Ze hebben echter geen concrete plannen en missen benodigde informatie over de manier waarop zij een bijdrage kunnen leveren. Door meer in te spelen op deze interesse zouden ontwikkelingsorganisaties de transnationale identiteit van deze jongeren kunnen versterken. Ghanese jongeren zouden door deze identiteitsvorming een positieve bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van Ghana.

INLEIDING

Migranten worden vaak gezien als schakel tussen het land waar zij zich vestigen en het herkomstland. NCDO erkent de grote rol die zij kunnen spelen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en zet zich in om de invloed van migranten op het Nederlandse beleid te vergroten. De vraag rijst in hoeverre ook de jongeren onder de migranten zich verbonden voelen met hun land van herkomst en hoe zij betrokken kunnen worden bij ontwikkelingssamenwerking.

Heleen de Boer van de studie Culturele Antropologie aan de Universiteit Utrecht heeft in opdracht van NCDO een verkennend veldonderzoek verricht onder Ghanese jongeren in Nederland. Centraal staat de manier waarop deze jongeren zich verbonden voelen met Ghana en de invloed die dit heeft op hun identiteitsvorming, handelen en toekomstperspectieven. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van twintig diepte-interviews met Ghanese jongeren, interviews met Ghanese organisaties en participerende observatie bij kerken, bijeenkomsten en projecten van Ghanese jongeren. De onderzoekspopulatie bestaat uit jongeren van 18 t/m 28 jaar die een opleiding volgen of gevolgd hebben op MBO-, HBO- en/of WO-niveau.